

Human Rights Violations

in East Timor

EAST TIMOR INTERNATIONAL SUPPORT CENTER

Paul Kapteyn

De macht van moraal

Van transcendentaal naar transnationaal

Deze afbeelding illustreert het probleem van macht en moraal. De eigenlijke foto toont twee mannen die een derde in hun macht hebben. Hij heeft een geheim dat zij willen weten. Daartoe doen ze hem pijn. De begeleidende tekst moraliseert. Wat de twee mannen doen, mag niet, en er volgt een oproep tot solidariteit met het slachtoffer. Erg geraffineerd is het niet, maar wel duidelijk.

Macht is een kenmerk van alle menselijke relaties. Ze vloeit voort uit het simpele feit dat mensen afhankelijk zijn van elkaar.

Soms is die afhankelijkheid sterk eenzijdig, zoals bij een fysiek overwicht dat leidt tot dwang van één kant die gehoorzaamheid verwacht. Soms is de druk meer wederzijds en gebaseerd op ruil waarbij partijen over alternatieven beschikken en hun vrijheid relatief groot is. Een derde mogelijkheid beperkt zich tot mensen die elkaar als groepsgenoot erkennen. Binnen zo'n eenheid wordt de macht van dwang en ruil getemperd door gevoelens van identificatie en solidariteit. Wie daaraan appelleert, moraliseert. Ook hij oefent macht uit, of probeert dat althans.

Terug naar de foto. De verhouding wordt getekend door fysieke overmacht en een antagonistische moraal die iedere vorm van ruil onmogelijk maken. Daarmee is het lot van de gevangene bezegeld. Hij kan onderhandelen over de prijs van zijn geheim, maar de kans is klein dat die prijs ook metterdaad wordt uitbetaald als hij zijn geheim heeft prijsgegeven. Bovendien, zijn eigen moraal verbiedt hem de gok te wagen. Hij pleegt geen verraad net zo min als hij om genade zal smeken.

Zo wacht hem het eervolle lot van de martelaar die hoopt dat de zijnen van zijn dood zullen weten en hem niet zullen vergeten. Maar dat is niet zeker. Wellicht bidt hij tot zijn god, die deze garantie wél biedt. Het christelijke begrafenisritueel zegt dat de naam van de dode in de palm van Gods hand staat geschreven. Wie met de vingers van de ene hand de palm van de andere aanraakt, voelt dat het goed komt met de overledene. Ook al is zijn zaak bij mensen vergeten, bij God niet, het symbool van de groepsidentificatie bij uitstek.

Maar hiervan spreekt de afbeelding niet. Het is geen godsdienstig plaatje over de trouw tussen mensen en hun god. Toch zijn er overeenkomstige functies. Allereerst het feit van de foto zelf, of beter van de fotograaf die de foto nam en hem vervolgens doorspeelde naar zijn persagentschap en via deze naar het publiek. Als nieuws, dat zeker, maar ook om het feit zelf aan de vergetelheid te onttrekken en een beroep te doen op mensen in de meest wijde kring. Dat lukte. De foto haalde het nieuws en wekte met morele magie de wereldgemeenschap. Die gemeenschap is geen god, onsterfelijk, almachtig en altijd trouw. Maar van alles wat er is, komt zij het dichtst in de buurt. Bovendien bestaat ze echt. Van transcendentiaal naar transnationaal.